

ВІДЗИВ

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента Семко Майї Іванівни на дисертацію Гайдамаки Олени Василівни "Поліхудожнє виховання молодших школярів на уроках предметів естетичного циклу", представленій до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Соціально-культурні зміни, які відбуваються у світі і в нашій країні в напрямі демократизації, гуманізації суспільного розвитку потребують теоретико-методологічного осмислення та якісного оновлення системи педагогічної освіти.

Актуальними питаннями сьогодення є питання полі художнього виховання і розвитку художньої культури підрастаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає залучення дитини до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою художнього розвитку особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань поліхудожньої освіти та виховання і базових теоретичних засад формування художньої культури особистості.

Нині поліхудожнє виховання належить до проблем, від вирішення яких багато в чому залежить подальший розвиток культури. У другій половині ХХ – початку ХХІ століття проблема поліхудожнього виховання розглядається багатьма дослідниками по-новому: різко загострюється її гуманістична спрямованість у зв'язку з глобальним завданням збереження і розвитку культури. Ця проблема вивчалась і вивчається різнопланово вченими філософами, педагогами, психологами, мистецтвознавцями. Згідно із Концепцією виховання дітей та молоді у національній системі освіти, цілісний процес виховання передбачає художньо-естетичну освіченість і вихованість особистості. Виховуючи у дітей естетичні погляди, смаки, які ґрунтуються на народній естетиці та на кращих надбаннях цивілізації, поліхудожнє виховання передбачає вироблення умінь власноруч примножувати культурно-мистецьке надбання народу, відчувати й

відтворювати прекрасне у повсякденному житті, передбачає формування навичок поліхудожньої діяльності.

У вступі дисертантом логічно обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу та завдання дослідження, розкрито його наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Структура дисертаційного дослідження не викликає зауважень та є обґрунтованою, а її складові взаємопов'язаними.

У першому розділі - "Теоретичні засади поліхудожнього виховання молодших школярів на уроках предметів естетичного циклу" - здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз дефінітивної бази дослідження, визначено й охарактеризовано підходи до розуміння ключових понять. На основі аналізу та узагальнення інформації окреслено предметне поле наукової роботи, проведено широкий аналіз інтерпретацій поняття "поліхудожнє виховання" та виокремлено принципи поліхудожнього виховання молодших школярів, що дало можливість визначити «поліхудожню вихованість молодшого школяра» як інтегративну якість, що визначається здатністю особистості до пізнання різних видів мистецтва і розуміння їх взаємодії через встановлення міжпредметних зв'язків у межах естетичного циклу, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва різними засобами (словом, кольором, звуком, жестом, рухом тощо) і готовністю до самовираження у різних видах художньо-творчої діяльності.

У другому розділі - "Стан поліхудожньої вихованості молодших школярів" - схарактеризовано стан поліхудожньої вихованості молодших школярів, який визначався за розробленими критеріями, зважаючи на характеристики розвитку молодших школярів та можливі функціональні прояви їх поліхудожньої вихованості; визначено показники та рівні їх поліхудожньої вихованості: інтерес до різних видів мистецтва та їх взаємодії, емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва (за емоційно-ціннісним критерієм), поліхудожні знання та уявлення учнів, їх здатність до художнього

асоціювання (за когнітивно-асоціативним критерієм), поліхудожні уміння, творча активність у різних видах мистецтва на уроках, здатність до самовираження у позаурочній художній діяльності та у повсякденному житті (за творчо-діяльнісним критерієм); розглянуто організацію та проведення констатувального етапу експерименту

У третьому розділі - “Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов і методики поліхудожнього виховання молодших школярів” - обґрунтовано педагогічні умови та розроблено методику поліхудожнього виховання молодших школярів на уроках предметів естетичного циклу; висвітлено їх експериментальну перевірку; представлено аналіз результатів дослідження.

З метою підвищення рівня методичної готовності учителів до поліхудожнього виховання у процесі формування експерименту було розроблено і організовано різні форми роботи, зокрема: лекції на курсах підвищення кваліфікації учителів мистецьких дисциплін на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти “Особливості викладання інтегрованого курсу “Мистецтво”, де педагоги ознайомилися з теоретичними засадами поліхудожнього виховання молодших школярів та особливостями їх практичного впровадження; специфікою роботи з навчально-методичною літературою та мультимедійними програмними педагогічними засобами, створеними автором дисертації (у співавторстві); майстер-класи “Інтегративні художньо-педагогічні технології” у рамках науково-практичних семінарів різного рівня (районних, обласних, всеукраїнських); щорічна Школа методичного досвіду (започаткована автором дисертації під керівництвом Л. Масол), яка здійснювала свою діяльність у межах Всеукраїнського експерименту “Художньо-естетична освіта і виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів в процесі впровадження інтегрованих курсів” та була представлена формою розширеного семінару-практикуму, в межах якого обговорювалися нові досягнення в мистецькій освіті, здійснювався взаємообмін методичними

досягненнями (форми діяльності – дискусії, презентації тощо); проводилося навчання учасників дослідно-експериментальної роботи (форми діяльності – майстер-класи, лекції) тощо.

Експериментальним дослідженням доведена можливість педагогічного впливу на формування поліхудожньої вихованості молодших школярів. Найефективніше це відбувається за дотримання відповідних педагогічних умов.

Дієвість педагогічних умов забезпечувалася розробленням і впровадженням методики поліхудожнього виховання молодших школярів, яка ґрунтується на комплексному застосуванні і взаємозбагаченні методів. А саме охоплює методи виховання (привчання дітей до виявлення естетичних цінностей творів мистецтва, переконання художніми засобами; порівняння творів різних видів мистецтва), які збагачують методи навчання (словесні, наочні, формування способів самостійних дій) на основі виховного змісту художнього матеріалу, різного за способом сприйняття (візуальний, аудіальний, кінестетичний). Методи конкретизуються через систему практично спрямованих завдань (художньо-творчих, інтегративних, проблемно-пізнавальних, евристичних) та спеціально створених учителем виховних ситуацій.

Методика реалізувалася в межах естетичного циклу: на уроках мистецтва, що тісно пов'язані з формами позаурочної художньо-естетичної діяльності учнів.

На особливу увагу заслуговує особистий внесок автора, що полягає в розробці художньо-творчих завдань у програмі “Мистецтво”, підручниках та посібниках (робочих зошитах) “Мистецтво” для 1, 2, 3, 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (співавтори Л. Масол, Н. Очеретяна, О. Колотило) . У методичному посібнику “Методика навчання мистецтва у початковій школі” (співавтори Л. Масол, Е. Белкіна, О. Калініченко, І. Руденко) дисертантом розроблено орієнтовне календарно-тематичне планування уроків мистецтва та розділ “Вокально-хорова робота”; у

мультимедійному педагогічному навчальному засобі “Мистецтво” для 1, 2, 3, 4-х класів (співавтор Л. Масол та інші) автором дисертації розроблено сценарії проведення інтегрованих уроків мистецтва.

Вірогідність одержаних наукових результатів забезпечується методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; застосуванням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних його об'єкту, предмету, меті й завданням; кількісною та якісною обробкою експериментальних даних; достатнім обсягом вибірки; використанням сучасних статистичних методів опрацювання одержаних результатів.

Відзначаючи актуальність обраного напрямку дисертаційного дослідження, водночас висловлюємо окремі зауваження та пропозиції:

1. В п.1.1 «Теоретичні засади поліхудожнього виховання молодших школярів на предметах естетичного циклу» бажано ширше розкрити досвід естетичного виховання розвинених країн світу, а не обмежуватися досвідом лише України.
2. В представленому описі педагогічних умов та методики поліхудожнього виховання в навчально-виховному середовищі початкової школи, на нашу думку, доцільно було би ширше розкрити вікові особливості сприйняття мистецтва молодшими школярами.
3. В процесі опису формувального експерименту варто уточнити кількість школярів та вчителів, задіяних у експериментальному дослідженні.

Висловлені зауваження загалом не впливають на рівень представленого дослідження. Поставлені завдання виконано. Основні результати дослідження можуть бути використані вчителями мистецтва в загальноосвітній школі, вихователями закладів дошкільної освіти; в організації педагогічної практики студентів вищих педагогічних навчальних закладів; для науково-теоретичної та методичної підготовки вчителів мистецтва у системі післядипломної педагогічної освіти.

Дисертація О.В.Гайдамаки є самостійним, завершеним фундаментальним дослідженням актуальної проблеми поліхудожнього виховання молодших школярів на уроках предметів естетичного циклу.

Слід відзначити логічну послідовність і наукову обґрунтованість наукових положень дисертації. Поставлена автором мета і сформульовані завдання дослідження достатньо глибоко і доказово розкриваються на протязі всієї дослідно-експериментальної роботи. Зміст автореферату повністю відображує структуру, основні положення, результати і висновки роботи.

Рівень виконаного дисертаційного дослідження, його наукова новизна, теоретична і практична значущість, вірогідність висновків, застосовані методи дослідження і обробки результатів експериментальної роботи повністю відповідають вимогам щодо "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", а її автор Гайдамака О.В. заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 - теорія і методика виховання

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мистецької підготовки
ВДПУ імені М.Коцюбинського

Зразок підпису *Семко М. І.*
Засвідчує
Початковий відділу кадрів *Семко М. І.*
" 12 " 04 2016

М.І.Семко